

השלמות לשיחות ש"פ שמות

בס"ה, הירידה לגלות – ב"יעקב", בחי' עקב, ולא ב"ישראל", בחי' ראש:

וכיון שעיקר מציאות האדם תלוי בהראש, הרי, כשהראש הוא למעלה מגלות, נעשה גם כל הגוף, גם העקב שברגל, למעלה מגלות. ואם קורה שהעקב מבלבל ומפריע להראש, ה"ז עד"מ מבריאות הגוף בגשמיות שיש עצות לדבר ע"פ רפואה, ועד"ז כנמשל, ע"י ההוספה בתורה ותשובה שמביאים רפואה לעולם¹.

בס"ח, "ברגע קטן עובתיך ונמיד)ברחמים גדולים אקבצך":

ויש לומר, שבדיוק הלשון "עזבתיך" מרומז גם הפירוש למעליותא – "עזבתיך" מלשון עזר וסיוע, כמ"ש² "עזב תעזוב עמו", "עזיבה זו לשון עזרה"³, כולל גם שנעשה באופן ד"עזב תעזוב", "אפילו⁴ מאה פעמים"⁵, שמורה על תכלית השלימות, ע"ד השלימות ד"מאה ברכות"⁶.

בס"א, אמירת "שמע ישראל גו' ה' אחד" כמ"פ בכל יום:

ובפרטיות יותר – לא רק פעמיים בכל יום, כבוקר ובערב, אלא עוד כמה פעמים, החל מאמירת שמע ישראל שלפני התפלה⁷, וביום השבת מוסיפים באמירת "שמע ישראל" בקדושת כתר.

ויש להוסיף ולהעיר, שבהמשך ל"שמע ישראל" שבקדושת כתר מודגש ענין הגאולה – "הוא יושענו ויגאלנו שנית בקרוב", ולא עוד אלא שמוסיפים "הן גאלתי אתכם אחרית כבראשית", "גאלתי" לשון עבר.

ויש לומר הביאור בזה – שמציאותם של ישראל (שמאוחדים עם הקב"ה – "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד") היא למעלה מענין של גלות (כמבואר לעיל בפירוש "הבאים מצרימה" לשון הוה), ומצד עצם מציאותם ה"ה במצב של גאולה, עד כדי כך, שאומרים "הן גאלתי אתכם אחרית כבראשית", בלשון עבר, שכבר היתה הגאולה!

1) ראה עירובין נד, רע"א (תורה). יומא פו, להדגיש ענין הריבוי (ראה פיה"מ להרמב"ם ב"מ סע"א (תשובה). פ"ב מ"ט. חולין פ"ב מ"ג).

2) משפטים כג, ה.

3) פרש"י עה"פ.

4) ראה ב"מ לא, א.

5) ולא רק מאה פעמים, כי, הכוונה היא הרביות בתפלה.

6) מנחות מג, סע"ב.

7) ולהעיר, שיש נוהגים לומר לפני התפלה כל ג' הפרשיות דק"ש, כדי שלא יאחרו זמן ק"ש מצד הרביות בתפלה.

בסיד, הזכרת זכות אבות ע"י משה רבינו לפני מ"ת:

ועד"ז לאחר מ"ת – כמ"ש בהתחלת כל תפלה: "אלקיננו ואלקי אבותינו", ע"ד מ"ש⁸ "זה אלי גוי אלקי אבי", ומשיכים לפרט כל ג' האבות: "אלקי אברהם אלקי יצחק ואלקי יעקב", אשר, הזכרת זכות אבות מעוררת המשכת וגילוי חסדו של הקב"ה – כהמשך הברכה "גומל חסדים טובים", טוב הנראה והנגלה דוקא⁹, וחותמים "מגן אברהם" דוקא¹⁰, שמדתו של אברהם היא מדת החסד והאהבה שממנה נמשך טוב הנראה והנגלה דוקא.

[ויש להוסיף בנוגע למדת האהבה והחסד דאברהם – שהתנהג מתוך חסד ואהבה אפילו לערביים שמשתחוים לאבק שע"ג רגליהם¹¹ (דרגא הכי תחתונה בע"ז), שהכניסם לביתו והאכילם והשקם, ואח"כ אמר להם "הודו ושבתו וברכו למי שאמר והי' העולם"¹², ועד שהי' מכניסם תחת כנפי השכינה, "אברהם מגייר את האנשים ושרה מגיירת את הנשים"¹³].

ולאח"ז באה ברכת מחי' המתים הקשורה עם יצחק¹⁴, שמדתו מדת הגבורה, שבה מזכירים גם גבורות גשמים¹⁵, שבאים ביחד עם ברקים ורעמים¹⁶ [כפי שהי' בימים האחרונים כאן, וגם בארץ הקודש], ש"לא נבראו רעמים אלא לפשוט עקמומיות שבלב"¹⁷ – ענין התשובה¹⁸.

ולאח"ז באה ברכת אתה קדוש הקשורה עם יעקב¹⁹, שבה אומרים קדושה, כולל גם קדושת כתר, שבה אומרים "הן גאלתי אתכם אחרית כבראשית" (כנ"ל), ומסיימים "ימלוך ה' לעולם גוי' הללויה"²⁰.

ועוד והוא העיקר – שהתפלה והבקשה על הגאולה מתקיימת תיכף ומיד, ע"ד המסופר בגמרא²¹ אודות תפלת רבי חייה ובניו ("תפלתן נשמעת"²²)

אל עולם שאכלנו משלו" – יש לומר, שבפועל לא בא אברהם לידי מצב שיצטרך לצערו כדי שיכרך למי שאמר והי' העולם, כיון שבדאי הי' מסביר הדברים בדרכי נועם באופן כזה שכאו"א הי' מברך ומרצונו.

(13) פרש"י לך לך יב, ה (מב"ר פל"ט, יד).

(14) ראה שעור הכולל פ"ט ס"ד.

(15) ראה תענית ז, א: "מתוך שהיא שקולה כתחיית המתים קבעוה בתחיית המתים". וראה טואו"ח ר"ס קיד.

(16) שמכרכים עליהם "עושה מעשה בראשית", ו"שכחו וגבורתו מלא עולם".

(17) ברכות נט, א.

(18) ראה גם תענית שם, ב (בנוגע לגשמים).

(19) ראה שעור הכולל של ס"ט.

(20) ב"מ פה, י"ד.

(21) ב"מ פה, ב.

(22) פרש"י שם.

(8) בשלח טו, ב.
(9) שרק אז שיך לקרותו בשם "חסיד" – כידוע הביאור בדיוק לשון רבינו הזקן (אגה"ק ס"ב) "כמו אב רחמן חכם וצדיק המכה בנו", שמשמיט התואר "חסיד" (כמ"ש בהמשך הענין "אביו הרחמן והצדיק וחסיד"), דאף שההכאה היא בגלל אהבתו לבנו, "כמשל מלך גדול ונורא הרוחץ בכבודו ובעצמו צואת בנו יחידו מרוב אהבתו", מ"מ, בשעה שמכה את בנו אי אפשר לקרותו בשם "חסיד" (ראה סה"ש תש"ד ע' 15).

(10) פסחים ק"ז, ב.

(11) ב"מ פו, ב.

(12) פרש"י וירא כא, לג – מוטסה יו"ד, רע"ב.

ב"ר פמ"ט, ד. – ומ"ש שם (בב"ר) "מתחלה צדק לבסוף משפט .. אם מקבל עליו ובריך הוה אכיל ושתי ואזיל, ואי לא הוה מקבל עליו ובריך הוה א"ל הב מה דעלך .. מן דהוה חמי ההיא עקתא דהוה עקי ל"י (הצרה שהי' מיצר לו) הוה אמר ברוך

"אמר משיב הרוח ונשבה זיקא, אמר מוריד הגשם ואתא מיטרא, כי מטא למימר מחי' המתים רגש עלמא"²³.

שם, עניני קדושה קיימים לעד, וענינים בלתי-רצויים רק לפי שעה:

ובהדגשה יתירה לאחרי מתן-תורה:

לפני מ"ת, כשהיתה הגזירה שעליונים לא ירדו למטה ותחתונים לא יעלו למעלה, הי' גם הענין ד"יצר לב האדם רע מנעוריו"²⁴ בכל תוקף המציאות, משא"כ במ"ת, שבטלה הגזירה, אזי מודגש שכל מציאות היצה"ר אינו אלא כדי שיהי' "ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך"²⁵, "בשני יצריך"²⁶, שגם היצה"ר יתהפך לאהבה את ה'²⁷.

ולאידך, בנוגע לעניני קדושה – הרי לאחרי מ"ת נעשה עיקר פעולת הקדושה בעולם בכל תוקף המציאות, "קדושה לא זזה ממקומה"²⁸, שלכן, כשהודי מקיים מצוה אחת, או שאומר "שמע ישראל" פעם אחת, ה"ז פעולה קיימת ונצחית לעד ולעולמי עולמים.

ובאופן כזה נעשית המציאות האמיתית בעולם הזה הגשמי, אשר, עם היותו "עלמא דשיקרא"²⁹, ה"ז רק בחיצונית בלבד, ואין זה משנה את המציאות האמיתית, וע"ד "שינוי החוזר לברייתו כו' לא הוה שינוי", שלכן לא נקנה הדבר בשינוי כזה.

שם, "מעשה ידי להתפאר":

ויש להוסיף בזה – ע"פ משל לעשיית האדם, שמשתדל ועושה כל התלוי בו שעשייתו תביא התועלת שבשבילה נעשתה, ועאכו"כ בנוגע למעשה ידיו של הקב"ה, שבודאי נשלמת כוונתו של הקב"ה בעשי' זו.

ואם הדברים אמורים בעשי' סתם, עאכו"כ בעשי' שיש בה חשיבות יתירה, ע"ד מ"ש בביהמ"ק "כווננו ידיך", "בשתי ידיים"³⁰, ודוגמתו בנוגע לכאו"א מישראל שהוא כמו המקדש, כמ"ש³¹ "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", בתוכו לא נאמר אלא בתוכם, בתוך כאו"א³² – בודאי שבעשי' זו יש השתדלות יתירה שתושלם תכלית ומטרת העשי'.

מנחה דשבת) – מנוחה מכל ענינים בלתי-רצויים.

(28) ראה ע"ח ש"ד פ"ג. של"ד פ"ג. של"ה

פ"א.

(29) ראה זח"א קצב, ב.

(30) בשלח טו, יז ובפרש"י.

(31) תרומה כה, ח.

(32) ראה אלשיך עה"פ. של"ה סט, א. ועוד.

(23) ראה חד"א ג מהרש"א שם.

(24) נח ה, כא.

(25) ואתחנן ו, ה.

(26) ספרי ופרש"י עה"פ.

(27) ובהדגשה יתירה ביום השבת – "באת

שבת באת מנוחה" (פרש"י בראשית ב, ב), ועד

ל"מנוחה שלימה שאתה רוצה בה" (נוסח תפלה

ועאכו"כ כשתכלית ומטרת העשי' היא בשביל "להתפאר" – עד"מ למלך בשר ודם שנוסף על הדברים הרגילים (ומוכרחים), כמו אכילה ושתי', יש לו ענינים שהם לכבוד ולתפארת, ועד לשלימות התפארת שבכתר המלכות, ועד"ו בנוגע למלך מלכי המלכים הקב"ה, שהתפארת שלו, ועד לשלימות התפארת, כתר המלכות, היא בישראל דוקא, כמ"ש בקדושה "כתר יתנו לך... עמך ישראל", וכמבואר במדרשי חז"ל³³ המשל מבני המדינה שעושים כתר להמלך³⁴ – הרי בודאי שמתקיימת ונשלמת הכוונה והתכלית דבריאית "מעשה ידי להתפאר".

בסט"ו, המשל מאדם שרואה את עצמו כשמביט בראי:

ויש להוסיף ולהעיר, ש"ראי" נעשה עי"ז שמצפים זכוכית בכסף, שכן, הזכוכית כשלעצמה היא שקופה, כך שהאדם המביט דרכה רואה הנעשה מסביב, וכשמצפים אותה בכסף, לא יראה המביט דרכה את הנעשה מסביב, אלא את עצמו בלבד. ודוגמתו בהנמשל – שהציפוי בכסף הו"ע השוחד, כולל גם השוחד דאהבת עצמו (שהרי כסף הוא מלשון אהבה, כמו נכסף נכספתי).

בסט"ז, והערה 170, הפיכת הגלות (עשרה בטבת) לגאולה (יו"ט):

ויש להוסיף בזה – שההפיכה לטוב היא הן בנוגע להגלות והן בנוגע לסיבת הגלות.

ובהקדם המדובר לעיל³⁵ אודות הפסוקים (שאומרים בעשרה בטבת) "פדה אלקים את ישראל מכל צרותיו"³⁶, "והוא יפדה את ישראל מכל עוונותיו"³⁷ – שבדיוק הלשון "פדה" ו"יפדה" מרומז (נוסף על הפדי' דישראל³⁸) גם פדיית הצרות (גלות) והעונות (סיבת הגלות) עצמם, שלא מתבטלים ממציאיותם אלא מתהפכים לטוב: הגלות – מתהפך לגאולה (הפיכת הצומות לימים טובים), והעונות – מתהפכים לזכויות, ע"י שלימות התשובה עד ש"זדונות (עונות) נעשו לו כזכויות"³⁹.

והסדר בזה – כאמור – "פדה אלקים את ישראל מכל צרותיו", ואח"כ "והוא יפדה את ישראל מכל עוונותיו", כלומר, תחילה צ"ל ביטול והפיכת הגלות (גאולה), ואח"כ נעשה ביטול והפיכת העונות (שלימות התשובה).

(37) שם קל, ה.

(38) להעיר מהשייכות לפרשת השבוע – בני בכורי ישראל", שלכן, הייב הקב"ה בפדיון הבן (ראה גם לקו"ש ח"א ע' 48 ואלך. ועוד).

(39) יומא פו, ב.

(33) ויק"ר פכ"ד, ח.

(34) ובפרטיות יותר – ג' כתרם, כנגד ג"פ קדוש (ראה פירוש מהר"ו שם).

(35) קונטרס משיחות ש"פ ויהי ס"ט. שיחת

עשרה בטבת הערה 8.

(36) תהלים כה, כב.

ומעלה יתירה בזה בשייכות לעשירי בטבת – שבו נעשית השלימות
 דשלשה חדשים מעשירי בתשרי⁴⁰, יום הכיפורים:
 "יום הכיפורים הוא זמן תשובה לכל ליחיד ולרבים, והוא קץ מחילה
 וסליחה לישראל"⁴¹ – שלימות התשובה דכל ישראל, שלכן, באה תיכף
 לאח"ז שלימות השמחה ד"זמן שמחתנו"⁴², בחג הסוכות.⁴³
 וכיון שמיוהכ"פ (עשירי בתשרי) ישנו כבר ענין התשובה בשלימות
 (פדי' מהעונות), ומאז ניתוספו עוד שלשה חדשים עד לעשירי בטבת – בודאי
 צריכה להיות כבר הגאולה (פדי' מהצרות).
 ואז מתגלה העילוי דעשירי בטבת בתכלית השלימות – "העשירי יהי'
 קודש", שלימות המספר⁴⁴, וקשור גם עם הגאולה⁴⁵, שאז יהיו כל הענינים
 בהשלימות דעשר – פרה עשירית⁴⁶, ושירה עשירית⁴⁷ (שתהי' באופן ד"שיר
 חדש", לשון זכר, גאולה שאין אחרי' גלות⁴⁷).

* * *

יז. [כ"ק אדמו"ר שליט"א פנה לקבוצת האורחים שי', ואמר:]
 כיון שנמצאים כאן אורחים שהגיעו לשבת – יכבדום באמירת לחיים,
 וינגנו ניגון שמת, וכל הקהל יצטרף אליהם באמירת לחיים.
 והעיקר – שהקב"ה יאמר לכאו"א לחיים, לחיים ולברכה.
 [לאחרי שיחה ג' ע"ד סיום הפרשה (נכלל בשיחות דלעיל ס"י) – הורה
 כ"ק אדמו"ר שליט"א להש"ץ שי' לנגן "יהי רצון כו' שיבנה בית המקדש"].

* * *

44 ראה ראב"ע לשמות ג, טו. פרדס ש"ב.
 45 להעיר גם מהשייכות דגאולה לחג
 הסוכות (השלימות דיוהכ"פ שבעשירי בתשרי) –
 כמ"ש בהפטורה דחג הסוכות ש"כל הנותר מכל
 הגוים הבאים על ירושלים" – שעליהם נאמר
 "והביאו את כל אחיכם מכל הגוים מנחה לה' גו"
 (ישעי' סו, יט"ב ובמפרשים (פרשי' ורד"ק ועוד)
 שם) – "ועלו מידי שנה שנה בשנה להשתחוות למלך
 ה' צבאות ולחוג את חג הסוכות" (זכרי' יד, טז).
 46 רמב"ם הל' פרה אדומה ספ"ג.
 47 מכילתא בשלח טו, א. ועוד.

40 סיום וחותם עשרת ימי תשובה שבהם
 הקב"ה "מצוי" ו"קרוב" ("בהמצאו גו' בהיותו
 קרוב") גם ליחיד (ר"ה יח, א. וש"נ), ודוגמתו
 בעשרה בטבת, שבו מפטירין (כבכל תענית) "דרשו
 ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב".
 41 רמב"ם הל' תשובה פ"ב ה"ז.
 42 החל מהשמחה במוצאי יוהכ"פ – לך
 אכול בשמחה לחמך" (ראה שר"ע אדה"ז או"ח
 סתרכ"ד ס"ט).
 43 ולהעיר, שגם בחג הסוכות מודגש שלילת
 הענינים הבלתי-רצויים (תוכן עבודת התשובה
 דיוהכ"פ) – שהרי הסוכה היא "למחסה ולמסתור
 מזרם וממטר" (ישעי' ד, ו), שמקיפה את האדם
 וכל עניניו (גם בעת השינה*) ומגינה עליו מפני
 ענינים בלתי-רצויים.

הסוכות תשמ"ז. ו"ש" – ישנו הענין דשינה בסוכה
 בכל תוקף המציאות דדיני התורה (ע"ד מ"ש
 הרג"צובי (צפע"נ מהדו"ת סו, ג) בנוגע לשבועת
 משה, שגם לאחרי שהותרה השבועה, "כיון
 שהשבועה כתובה בתורה הוה דבר נמשך וכאילו
 השבועה ישנה תמיד").

(* וגם ע"פ מנהג חב"ד (וכן נוהגים עוד חסידים)
 שבפועל לא ישנים בסוכה (ראה בארוכה לקו"ש חג

יח. כרגיל בכל שבת – יעלו מלמטה למעלה אלה שהכינו משקה המשמח, ויכריזו ע"ד פעולותיהם, ומהם יראו וכן יעשו.

ויש להזכיר ולעורר גם אודות עריכת התוועדות ביום ההילולא של הרמב"ם בכל מקום ומקום⁴⁸, ועוד ועיקר – לעורר ע"ד ההוספה בלימוד הרמב"ם, החל מחיבורו העיקרי שקראו בשם משנה תורה⁴⁹, החיבור היחידי שכתבו בלשון הקודש⁵⁰, כפי שכבר נתפשט המנהג ללמוד שיעור יומי ברמב"ם, ג' פרקים ליום (וכיו"ב בשאר אופני הלימוד).

ויהי"ר והוא העיקר – שההחלטה בכהנ"ל תמהר ותזרו ותביא את הגאולה האמיתית והשלימה רגע אחד קודם [כמובן שביטול רגע אחד של גלות, כולל ובמיוחד "שכינתא בגלותא"⁵¹, הו"ע גדול ביותר] – שביום הש"ק זה, ותיכף ומיד, עוד לפני תפלת מנחה, בא משיח צדקנו, ומתפללים מנחה יחד עם משיח צדקנו בארצנו הקדושה, בירושלים עיר הקודש, ובבית המקדש השלישי, "מקדש אדני כוננו ידיך"³⁰.

ולאחרי הגאולה יתוסף עוד יותר עד להידוש שבאין-ערוך לגמרי בכל עניני התורה ומצוותי – שהרי, כמו שיצי"מ היתה הכנה למ"ת, כמ"ש⁵² "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה", כך גם בגאולה העתידה, "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"⁵³, שהגאולה היא הכנה להחידוש דמתן-תורה, כמ"ש⁵⁴ "תורה חדשה מאתי תצא", "מאתי"⁵⁵ דייקא, מהקב"ה בעצמו, ותיכף ומיד ממש.

[לאחרי חלוקת המשקה – התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן ניגון הקפות לאביו הרלו"צ ז"ל. ואח"כ הזכיר אודות אמירת ברכה אחרונה].

לכאורה להכתב בלשון הרגיל שבו כתב הרמב"ם שאר חיבוריו, הרי יש בה כמה עניני לימוד, החל מהענין העיקרי דשלשלת קבלת התורה (ראה גם שיחות דלעיל בשוה"ג הג' להערה 27), ולכן נכתבה אף היא בלשון הקודש (כמו החיבור כולו).
 (51) זח"א קכ, ב. ועוד.
 (52) שמות ג, יב.
 (53) מיכה ז, טו.
 (54) ישע"י נא, ד. ויק"ר פי"ג, ג.
 (55) להעיר שבתיבת "מאתי" ישנם האותיות א' ת' – התחלת וסיום כ"ב אותיות התורה.

(48) וגם במקומות שכבר החליטו והכריזו ע"ד עריכת התוועדות – יכולים וצריכים להוסיף בזה עוד יותר.
 (49) ואף ששם זה לא נתקבל כ"כ כמו השם "יד החזקה" (וכיו"ב) – ה"ז השם שנקבע ע"י הרמב"ם עצמו, וכדאי הוא לסמוך עליו, ועד להסמיכה העיקרית – "סומך נופלים", שתמורת הנפילה דומן הגלות, נעשית הסמיכה דהגאולה, שכל בני" חורים להיות במעמד ומצב של "בנים הסמוכים על שולחן אביהם".
 (50) כולל גם ההקדמה – שאף שאינה חלק מהחיבור עצמו, כי אם הקדמה בלבד, וא"כ יכולה